

Rapport om hantering av intäkter från överbelastning från den 1 januari 2022 till den 31 december 2022

Rapportering enligt elmarknadsförordningen

Enligt artikel 19 punkt 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el (elmarknadsförordningen) ska Energimarknadsinspektionen (Ei) årligen, senast den 1 mars¹, bland annat publicera en rapport som informerar om hur systemansvariga för överföringssystem (TSO) använt intäkter från överbelastning under föregående kalenderår. Rapporten ska innehålla följande information:

a) beloppet för de intäkter som uppburits för den tolv månadersperiod som slutar den 31 december föregående år,

b) hur dessa intäkter har använts enligt punkt 2 i förordningen, inklusive de specifika projekt där intäkterna använts och det belopp som placerats på ett separat konto,

c) det belopp som användes vid beräkningen av nättariffer,

d) verifikation att det belopp som avses i led c överensstämmer med förordningen och den metod som utarbetats i enlighet med punkterna 3 och 4, samt

på vilket sätt de prioriterade målen i artikel 19.2. uppfyllts, om vissa av flaskhalsintäkterna använts vid beräkningen av nättariffer.

Ovanligt högt inflöde under 2022

Under stora delar av 2022 var inflödet av flaskhalsintäkter exceptionellt högt. Det beror på prisskillnader mellan norra och södra Sverige samt mellan Sverige och angränsande länder med vilka Sverige är elektriskt kopplat. Denna situation beror bland annat på begränsad överföringskapacitet inom Sverige samt minskad

---

¹ I år har Acer skjutit upp sista datum för rapporteringen till den 31 mars 2023.

elproduktion i södra Sverige. Rysslands invasion av Ukraina och EU:s medlemsstaters kraftigt minskade import av naturgas från Ryssland har också bidragit till mycket höga bränslepriser. Till detta kommer en periodvis minskad produktion från bland annat fransk kärnkraft och låg hydrologisk balans i södra Norge. Sammantaget har dessa förhållanden framkallat en energikris som lett till mycket höga elpriser i Europa.

Rapportering enligt krisinterventionsförordningen

Den 6 oktober 2022 antog Europeiska unionens råd förordningen (EU) 2022/1854 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna (krisinterventionsförordningen). Krisinterventionsförordningen reglerar bland annat att medlemsstaterna får använda överintäkter till följd av intäkter från överbelastning som härrör från tilldelning av kapacitet mellan elområden (flaskhalsintäkter) för att finansiera åtgärder till stöd för elslutkunder. Med överintäkter avses de flaskhalsintäkter som inte kan användas effektivt till att uppnå de prioriterade målen eller sänka tariffer i enlighet med artikel 19 i elmarknadsförordningen (artikel 2.20 krisinterventionsförordningen). Därför innehåller 2022 års rapportering även uppgift om hur flaskhalsintäkter (överintäkter) har använts enligt artikel 9 i krisinterventionsförordningen, i enlighet med Acer:s uppdaterade rekommendation nr 01/2022 som publicerades den 20 december 2022, om de nationella tillsynsmyndigheternas aktiviteter och rapportering om användning av intäkter från överbelastning.

Inrapporterade flaskhalsintäkter totalt under 2022

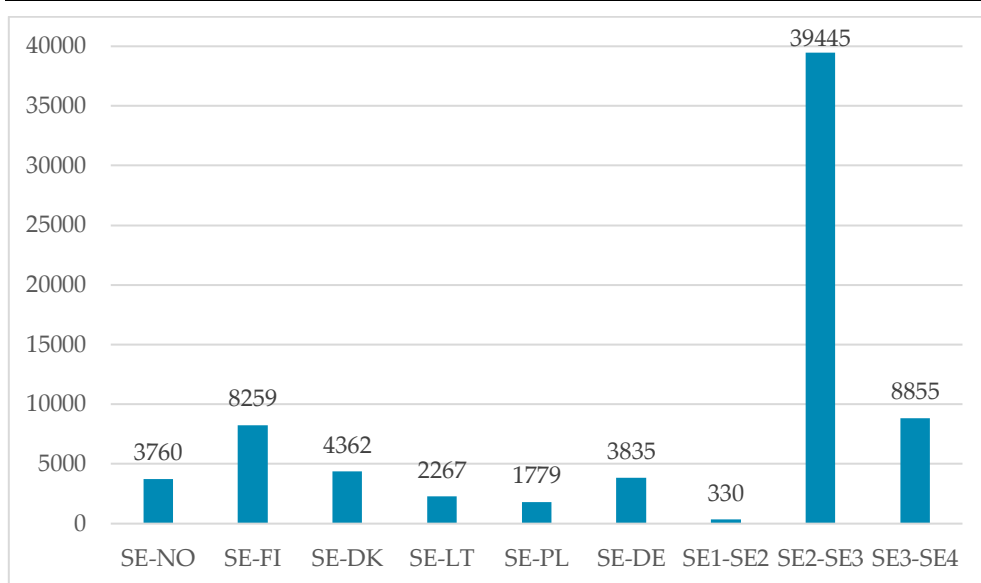
För år 2022 uppgick de samlade flaskhalsintäkterna till 72 892 miljoner kronor, varav Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) stod för 69 057 miljoner kronor och Baltic Cable för 3 835 miljoner kronor. Följande TSO:er är berörda av hanteringen av överbelastning vid de enskilda gränserna:

Tabell 1 TSO:er som är berörda av hantering av överbelastningen och totala intäkter per gräns

Gräns	TSO på svensk sida	TSO på angränsande sida	Intäkter från överbelastning per gräns 2022 (mnkr)
SE-NO	Svenska Kraftnät	Statnett SF (NO)	3760
SE-FI	Svenska Kraftnät	Fingrid Oyj (FI)	8259
SE-DK	Svenska Kraftnät	Energinet.dk (DK)	4362
SE-LT	Svenska Kraftnät	Litgrid (LT)	2267
SE-PL	Svenska Kraftnät	PSE-O (PL)	1779
SE-DE	Baltic Cable AB	Baltic Cable AB (SE)	3835
SE1-SE2-SE3-SE4	Svenska Kraftnät	Svenska Kraftnät	48 630

Hur intäkterna fördelar sig vid de svenska gränserna (NO, FI, DK, LT, PL, DE) och mellan de fyra svenska interna elområdesgränserna framgår av följande figur.

Figur 1 Svenska kraftnät och Baltic Cables flaskhalsintäkter år 2022 (mnkr)

Prioriterade mål och användning av flaskhalsintäkter

I enlighet med artikel 19 punkt 2 i elmarknadsförordningen ska följande mål prioriteras med avseende på tilldelning av inkomster från kapacitet mellan elområden (flaskhalsintäkter).

a) garantier för att den tilldelade kapaciteten faktiskt är tillgänglig, inbegripet kompensation för garanterad kapacitet, eller

b) optimering av användningen av kapacitet mellan elområden för att bibehålla eller öka överföringskapaciteten, i tillämpliga fall genom samordnade korrigerande åtgärder, eller täckning av kostnader för nätinvesteringar i syfte att minska begränsningen i sammanlänknings.

Om de prioriterade mål som anges i artikel 19 punkt 2 uppfyllts i tillräcklig grad, får intäkterna användas som en inkomst som ska beaktas av tillsynsmyndigheterna när dessa godkänner metoderna för beräkning av nättariffer eller fastställande av nättariffer, eller båda. Övriga intäkter ska placeras på ett separat internkonto tills dess att de kan användas för de ändamål som avses i artikel 19 punkt 2.

Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har rapporterat till Ei hur de använt flaskhalsintäkter 2022, vilket på en övergripande nivå redovisas i tabellen nedan.

Tabell 2 Svenska Kraftnäts användning av flaskhalsintäkter år 2022

	Belopp (mnkr)
Summa flaskhalsintäkter från tidigare år	22 357
Totala flaskhalsintäkter år 2022	69 057
Summa flaskhalsintäkter totalt	91 414
Belopp använt till enligt art 9 krisförordningen	17 061
Belopp använt till att uppnå de prioriterade målen art 19.2	2960
- varav belopp använt för mothandel	411*
Belopp använt vid tariffkalkylering	5 560
Belopp placerat på separat internkonto	65 833

*Belopp inkluderat i det belopp som använts för att uppnå de prioriterade målen enligt artikel 19.2

Svenska kraftnät har rapporterat att de totalt fick in 69 057 miljoner kronor i flaskhalsintäkter under 2022. Ei har beslutat att användningen av flaskhalsintäkter avseende 2022 får avse elstöd i enlighet med krisinterventionsförordningen till en summa om sammanlagt högst 55,6 miljarder kronor inklusive administrativa kostnader (se Ei:s beslut den 16 november 2022 i ärende 2022-102955, den 15 december 2022 i ärende 2022-103331, den 11 januari 2023 i ärende 2023-100044 samt den 2 februari 2023 i ärende 2023-100467). Svenska kraftnät uppger att 17 061 miljoner kronor av de inkomna flaskhalsintäkterna under året avser en periodisering av ett uppskattat belopp för utbetalning av elstöd till hushållskonsumenter i elområde 3 och 4 för perioden 1 oktober 2021 till och med 30 september 2022. När det gäller elstödet till näringsidkare och juridiska personer

i elområde 3 och 4 för perioden 1 oktober 2021 till och med 30 september 2022, samt elstödet till hushållskonsumenter avseende perioden 1 november till och med 31 december 2022 beslutades de i början av 2023, vilket innebär att Svenska kraftnät inte har haft möjlighet att uppskatta något belopp för dessa stöd under 2022.

Svenska kraftnät uppger att 5 560 miljoner kronor användes vid beräkning av transmissionsnätstariffen under 2022. Det är en väsentlig ökning jämfört med beloppet om 3 175 miljoner kronor som vid förhandsrapporteringen angavs skulle användas för beräkning av tariffen. Svenska kraftnät har uppgett att orsaken till det ökade beloppet för tariffsänkningar är ökade kostnader för stödtjänster och balanskraft mellan elområden som i sin tur är en följd av det höga elpriset det gångna året.

För att få använda flaskhalsintäkter vid fastställandet av transmissionsnättariffen krävs enligt elmarknadsförordningen att de prioriterade målen i artikel 19.2 uppfyllts i tillräcklig grad. Det vill säga att den tilldelade kapaciteten gjorts tillgänglig för marknaden samt att överföringskapaciteten optimerats genom nätinvesteringar i syfte att minska begränsningen i sammanlänkningarna.

Svenska kraftnät har uppgett att den planerade användningen för systemkostnader, det vill säga kostnader för att garantera att den tilldelade kapaciteten är tillgänglig, under 2022 prognostiserades till 1 193 miljoner kronor. Det verkliga utfallet för systemkostnader blev dock betydligt högre och uppgick till 2 429 miljoner kronor. Svenska kraftnät uppger att den största avvikelser orsakades av kostnader för överföringsförluster (123 procent), vilket i sin tur orsakades av höga energipriser under det gångna året.

Mothandel

En viktig systemåtgärd som används för att kunna garantera såväl redan tilldelad kapacitet, som för att kunna tilldela mera kapacitet till marknaden är mothandel. I fråga om kostnaden för mothandel har svenska kraftnät uppgett följande:

På senare tid har nya strukturella begränsningar uppkommit till följd av de snabba förändringar som sker i det nordiska kraftsystemet. Två reaktorer (1 780 MW) i södra Sverige, Ringhals, togs ur drift 2020 respektive 2021 samtidigt som NordLink (1 400 MW) mellan Norge och Tyskland togs i drift. Det svenska nätet är uppbyggt för att hantera stora nord-sydliga flöden och är inte lika bra anpassat för de nya

frekventa och ganska stora öst-västliga flödena, vilka utmanar Svenska kraftnäts möjligheter att upprätthålla 70-procentregeln².

Svenska kraftnät har uppgett att de nyttjar de resurser som finns tillgängliga på balansmarknaderna för mothandel och omdirigering och att dessa nyttjas för att kunna tilldela 70 procent av den maximala driftsäkra kapaciteten, men framhåller att det råder brist på mothandelsresurser i elområde SE4 och relevanta delar av elområde SE3, både i fråga om volym och uthållighet.

Svenska kraftnät uppger att de för att bättre kunna hantera de nya flödena, utrett flera olika sätt att förbättra situationen och har vidtagit olika åtgärder för att kunna öka tilldelad driftsäker handelskapacitet. Åtgärderna omfattar traditionell utbyggnad och nätförstärkning, undersökningar av alternativa metoder och teknologier och marknadsåtgärder. Under 2022 har Svenska kraftnät särskilt pekat ut två marknadsåtgärder som bidragit till ökad handelskapacitet:

I mars 2022 infördes summaallokering av elområdena SE3, DK1 och NO1. Svenska kraftnät har uppgett att denna lösning har möjliggjort för affärsverket att kunna tilldela högre driftsäker kapacitet vid öst-västliga flöden. Svenska kraftnät uppskattar att summaallokeringen har bidragit med ytterligare 1 300 MW mot Danmark och Norge.

Under våren 2022 gjorde Svenska kraftnät en "request for information" om produktionsresursers tillgänglighet och upphandlade därefter i december 2022 tre långsamma produktionsanläggningar om totalt 390 MW i elområde SE3 och SE4 i syfte att nyttja dem för mothandel och omdirigering. Svenska kraftnät kontrakterade dessa anläggningar för vinterperioden december 2022 fram till mars/april 2023 med möjlighet till förlängning våren ut. Två av anläggningarna drivs dock med gas vilket innebär att gasbudgeten och reduktionskrav begränsar hur mycket de kan användas.

Sammantaget uppger Svenska kraftnät att de under 2022 har ökat mothandeln markant jämfört med 2021. De uppger vidare att det har tilldelats högre kapaciteter under 2022 än under 2021, trots att Ringhals 4 varit på förlängd revision under hösten och tagits åter i drift först den 26 mars 2023.

---

² Se artikel 16.8 elmarknadsförordningen.

Nätinvesteringar

Svenska kraftnät uppger att de avser öka nätinvesteringarna väsentligt kommande år. Mellan åren 2023 och 2026 planeras samtliga investeringar uppgå till 5–14 miljarder per år, inbegripet investeringar som inte bekostas av flaskhalsintäkter. Prognosen för investeringar bortom denna period kommer omfatta mer än detta intervall. Förutom att investera i nya projekt uppger Svenska kraftnät att det också görs satsningar för att åstadkomma bättre nätutnyttjande i särskilt hårt belastade elområden. År 2024 förväntas "flow based"-metoden för beräkning av tillgänglig kapacitet införas. Utrustningen som förnyas förväntas också vara mer effektiv och Svenska kraftnät förväntar sig att digitaliseringen av kommunikation, kontroll och styrning kommer ge ett bättre nätutnyttjande. Svenska kraftnät förutsätter att inflödet av flaskhalsintäkter kommer fortsätta vara högt kommande år. Under 2023 har ett pilotprojekt startat med målsättningen att öka likviditeten i EPAD handeln i de Svenska prisområdena och på så sätt underlätta för marknadens aktörer att hantera de stora prisskillnaderna inom Sverige.

Svenska kraftnät anser sig ha uppfyllt de prioriterade målen 2022

I förhandsrapporteringen inför 2022 lämnade Svenska kraftnät en prognos för perioden 2022–2028 avseende kostnader för färdigställda nätinvesteringsprojekt som kommer att tas i drift under perioden och bekostas av flaskhalsintäkter.³ Enligt den fleråriga prognosen uppgår dessa investeringar till en kostnad om 22 418 miljoner kronor. Med hänvisning till avsnitt 3 i Acer:s rekommendation nr 01/2022 om tillsynsmyndigheternas aktiviteter och rapportering av användningen av flaskhalsintäkter⁴ framhåller Svenska kraftnät att det tillgängliga beloppet flaskhalsintäkter är större än summan av de prognostiserade kostnaderna för nätinvesteringar under perioden 2022–2028 och drar därför slutsatsen att de uppfyller de prioriterade målen i artikel 19.2. Svenska kraftnät uppger även att användningen av flaskhalsintäkter för att reducera transmissionsnätstariffen under 2022 inte har förhindrat dem att möta de prioriterade målen i artikel 19.

Ei:s bedömning av hur Svenska kraftnät uppfyllt de prioriterade målen 2022

Svenska kraftnät har redovisat åtgärder för att garantera att den tilldelade kapaciteten faktiskt varit tillgänglig under 2022. Affärsverket har vidare redogjort

---

³ Svenska kraftnät utnyttjar inte intäkter från överbelastning årsvis för kommande projekt utan nyttjar hela investeringsbeloppet vid driftsättningen som ett investeringsbidrag.

⁴ Jfr avsnitt 3, *Criterion of assessment of adequate fulfilment of Priority Objectives*, i Recommendation No 01/2022 of the European Union Agency for the cooperation of Energy Regulators of 20 December 2022 on NRAs' activities and reporting on the use of congestion income.

för omfattande investeringsplaner fram till 2028 och enligt inrapporterade uppgifter finns det flaskhalsintäkter för att täcka dessa. Med anledning av det stora överskottet av flaskhalsintäkter bedömer Ei att tariffsänkningen inte begränsat Svenska kraftnäts möjligheter att genomföra mothandel och omdirigering eller investeringarna. Med hänsyn både till Svenska kraftnäts åtgärder och omfattningen av flaskhalsintäkterna under 2022, anser Ei att de prioriterade målen är uppfyllda.

Baltic Cable

Baltic Cable är en "single interconnector" som förbinder elområde SE4 och Tyskland. Enligt bolagets rapportering till Ei uppgick Baltic Cables flaskhalsintäkter för 2022 till 3 835 miljoner kronor. Baltic Cable har lämnat information om att flaskhalsintäkter har använts till kostnader i samband med driftsäkerhetsåtgärder och pågående investeringar eller kapitalutgifter för förnyelse, ersättning och förstärkning av befintliga och/eller nya tillgångar. Enligt Baltic Cables rapportering till Ei har intäkterna även använts till övriga kostnader till följd av nätinvesteringar, som till exempel underhålls- och driftkostnader.

Baltic Cable hänvisar även till pågående domstolsprocesser av reglering och beslut som involverar Ei och den tyska reglermyndigheten, BNetzA. Dessa pågående processer berör Baltic Cables rapportering av flaskhalsintäkter och är en förutsättning för att bolaget ska kunna fastställa delar av rapporteringen gällande användningen av intäkterna. Baltic Cable har i sin roll som single interconnector inte några kunder och fastställer därför inte några tariffer. Baltic Cable kan därmed inte använda flaskhalsintäkter för ett sådant ändamål.

Detta beslut har fattats av enhetschefen Rebecka Thuresson. Vid den slutliga handläggningen deltog även analytikern Frida Berggren samt juristen Emma Lagerström, föredragande.

Beslutet har fattats digitalt och saknar därför underskrifter.

Rebecka Thuresson

Emma Lagerström

2023-03-31

2023-101934-0002